

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

A management model for Tai Yai studies centre of Mae Hong Son Community College

โยธิน บุญเฉลย*
yotin_b@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างรูปแบบศูนย์ไทใหญ่ศึกษาโดยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนแรก ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบศูนย์ไทใหญ่ศึกษา และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบศูนย์ไทใหญ่ศึกษาโดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษามีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เหตุผลและความจำเป็น ส่วนที่ 2 ลักษณะสำคัญของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ส่วนที่ 3 องค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา มี 8 ประการ ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาไปใช้ และส่วนที่ 5 ปัจจัยสนับสนุนรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา และผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ส่วนผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการโดยผู้มีส่วนได้เสียมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการมีความเหมาะสมร้อยละ 95.5 และมีความเป็นไปได้ร้อยละ 95.7

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ, ศูนย์ไทใหญ่ศึกษา, วิทยาลัยชุมชน

* นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The purposes of this research were to develop and verify a management model for the Tai Yai Studies Center of Mae Hong Son Community College. The research process consisted of four major steps including: Stage 1: Studying all background information for the center. Stage 2: Designing a draft model by combining the data from the first stage as a draft model. Stage 3: Verifying the model. Stage 4: Improving the model by synthesizing the analyzed data from stage 3 to develop a final management model. From this process, the research found that there were 5 major parts to the management model. Part 1, Background and Significance: this should present the various cultures and valuable indigenous knowledge of Tai Yai people. Part 2, Objectives and Activities: a Tai Yai studies center should be established as a community college institution for studying, demonstrating, and preserving Tai Yai's culture. Part 3, The 8 important elements of the management model. Part 4, Implementing Phase: initial phase and administrative phase. Part 5, Supportive Factors. Furthermore, in order to verify this management model, the research found that most of the expert committee members agreed that the proposed management model was possible and suitable for implementation. In addition, statistics from stakeholders showed that the proposed management model was "suitable" (95.5 percent) and "possible" (95.7 percent).

Keywords : management model, Tai Yai Studies Center, community college

1. บทนำ

ไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานมาไม่น้อยกว่า 2,000 ปี เคยมีพัฒนาการสร้างบ้านแปงเมืองจนเป็นอาณาจักรใหญ่ (คณะทำงานร่วมระหว่างคณะวิจิตรศิลป์และสถาบันวิจัยสังคม, 2551) มีภาษาพูด ภาษาเขียน และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ชนชาวไทใหญ่ในปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในมณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์หรือประเทศพม่า รัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย บางพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และบริเวณจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย กลุ่มไทใหญ่ที่อาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุดในรัฐบาลของประเทศพม่าคาดว่า มีประมาณ 7.5 ล้านคน (Graceffo, 2010) ส่วนชาวไทใหญ่ในประเทศไทยอาศัยอยู่มากในบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย และเชียงใหม่ สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น มีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่ราว 104 หมู่บ้าน ด้วยความที่ไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติดั้งเดิม ยาวนาน มีภาษาและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ประกอบกับทำเลที่ตั้งของชุมชนไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนตั้งอยู่ใกล้กับรัฐบาล ซึ่งเป็นรัฐที่มีประชากรชาวไทใหญ่ในประเทศพม่ามากที่สุด ส่งผลให้ชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมเข้ามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ดังจะเห็นได้จากภาษา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม ความเชื่อ และการแต่งกาย เป็นต้น ที่ใกล้เคียงกับรูปแบบของชาวไทใหญ่ในรัฐบาล

ปัจจุบันผู้คนชาวไทใหญ่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศพม่าได้รับอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองเข้าครอบงำ ส่งผลให้ภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่บางอย่างในทั้งสองประเทศเริ่มสูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในขณะที่ชาวไทใหญ่ที่อาศัยในประเทศไทย โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ยังคงถือปฏิบัติการใช้ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตแบบไทใหญ่อยู่ อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ธุรกิจ และประชาชนในการช่วยรณรงค์สืบสานภาษา วัฒนธรรมและประเพณีไทใหญ่ให้คงอยู่ อาทิ การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา การจัดกิจกรรมงานประเพณีในชุมชน เพื่อให้มีการเรียนรู้ สืบสานภาษา และวัฒนธรรมไทใหญ่ จนเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีซีไรต์ ได้กล่าวว่า “ผมคิดว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนถือว่าเป็นเมืองหลวงของไทใหญ่ในประเทศไทย ที่ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างอยู่” (สัมภาษณ์เมื่อ 17 มกราคม 2555)

แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า สถานการณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ของผู้คนวัยเด็กจนถึงวัยรุ่นสาวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถูกอิทธิพลของ

วัฒนธรรมกระแสหลักในสังคมหล่อหลอมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่เริ่มสูญหายและมีบทบาทในการดำเนินวิถีชีวิตน้อยลง ดังเห็นได้จากปัจจุบันมีผู้ที่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้เหลืออยู่จำนวนน้อยมาก ซึ่งภาษานั้นมีความสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการช่วยธำรงสังคม การแสดงความเป็นปัจเจกบุคคล การช่วยให้มนุษย์มีการพัฒนา และการช่วยจรรโลงใจ ส่วนด้านวัฒนธรรมก็เช่นกัน พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปค่อนข้างมาก จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งจัดการการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมไทใหญ่ เพื่อช่วยให้ผู้คนชาวไทใหญ่ได้รับรู้ เข้าใจ และมีความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน สามารถปรับตัวให้อยู่ได้ในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นไทใหญ่ หากแต่ว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ทางวิชาการทั้งในเชิงลึกและรอบด้าน จำเป็นต้องมีหน่วยงานทางวิชาการระดับชุมชนที่มีลักษณะเป็นองค์กรทางด้านชาติพันธุ์เข้ามาทำหน้าที่สนับสนุนทางวิชาการ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของภาคประชาสังคมชาวไทใหญ่ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีข้อเสนอว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษาขึ้น เพื่อให้ศูนย์ดังกล่าวดำเนินพันธกิจเกี่ยวกับชนชาติพันธุ์ไทใหญ่ ในแง่ของการจัดการความรู้ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี

วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนในฐานะสถาบันอุดมศึกษาของชุมชน ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษาดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2556-2560 (วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน, 2555) แต่อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษานั้นเป็นเรื่องใหม่และยังไม่เคยมีการดำเนินการในวิทยาลัยชุมชนแห่งใดมาก่อน ประกอบกับการดำเนินงานจำเป็นต้องมีความละเอียดรอบคอบในการคิดดำเนินการ การวางแผน การกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาให้มีความเหมาะสม ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดประเด็นศึกษาเพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

3. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา มีขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้นตอน ทั้งนี้ในแต่ละขั้นตอนจะกล่าวถึงวิธีการศึกษา แหล่งข้อมูล และ/หรือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญควบคู่ไปพร้อมด้วย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การดำเนินงานตามขั้นตอนที่ 1 และ 2 จะเป็นดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการมีขั้นตอนย่อย คือ

1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทของไทใหญ่ ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ทุติยภูมิ จัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย 8 กลุ่ม และศึกษาชุมชนไทใหญ่ 3 ชุมชนโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

2) ศึกษาข้อมูลองค์กรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับองค์กรทางด้านชาติพันธุ์ 5 แห่ง ประกอบด้วยพิพิธภัณฑสถานโครงการหลวงที่ 1 สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ระดับลึก และการจัดประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

3) ศึกษาข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม ใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมจำนวน 4 คน

4) ศึกษาบริบทของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชนจำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา เป็นขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการ โดยสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 แล้วนำมายกร่างเป็นรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 และ 4 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการมีขั้นตอนย่อยคือ

1) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการบริหารจัดการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 คน พร้อมใช้แบบประเมินความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการบริหารจัดการ โดยผู้มีส่วนได้เสีย ใช้วิธีการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้เสียจำนวน 11 กลุ่ม พร้อมใช้แบบประเมินความเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 134 คน

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการเป็นขั้นตอนการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการบริหารจัดการ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ข้อมูลที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

4. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

4.1 ผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 1 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ผลการศึกษพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนควรมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เหตุผลและความจำเป็น ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรมเป็นของตนเองมายาวนาน ปัจจุบันอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐฉานของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า รัฐอัสสัมของประเทศอินเดีย บางพื้นที่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และบริเวณจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีชาวไทใหญ่ในประเทศไทยอาศัยอยู่ในแทบทุกอำเภอ ประกอบอาชีพการเกษตร มีรายได้จำกัด เนื่องจากประสบปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกิน จนทำให้ชาวไทใหญ่บางส่วนอพยพออกไปหางานทำนอกพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกัน ชุมชนไทใหญ่เองก็ยังคงมีมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าหลายประการ ได้แก่ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต อาหารผักพื้นบ้าน หัตถกรรมพื้นบ้าน

และผลผลิตของชุมชน รวมทั้งความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งชาวไทใหญ่เองมีความต้องการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของตน รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ และต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ซึ่งส่งผลต่อรายได้และการประกอบอาชีพของชาวไทใหญ่เอง

ส่วนที่ 2 ลักษณะสำคัญของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ควรประกอบด้วยแนวทางพื้นฐานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาและลักษณะทางกายภาพ

1) แนวทางพื้นฐานการดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาควรเน้นหนักเพื่อการค้นหาและการสร้างองค์ความรู้ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทใหญ่ด้วยกัน รวมทั้งกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นหน่วยงานในสังกัดของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน การรองรับความต้องการของประชากรไทใหญ่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และยุทธศาสตร์การพัฒนาของวิทยาลัยชุมชน การยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ความต่อเนื่องของกิจกรรม การให้บริการความรู้ไทใหญ่ด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ผังเมือง วัด พระธาตุ วิถีชีวิต ความเชื่อ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร การเมืองการปกครอง รวมทั้งประสานงานกับองค์กรและเครือข่ายไทใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ

2) ลักษณะทางกายภาพของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาควรประกอบด้วยอาคารตามแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ซึ่งภายในอาคารจำเป็นต้องมีห้องประชุม พื้นที่สำหรับนิทรรศการแบบหมุนเวียน จุดบริการข้อมูลที่เชื่อมโยงกับชุมชน บุคคล และเครือข่ายไทใหญ่ ส่วนภูมิทัศน์ภายนอกอาคารมีความสวยงามตามธรรมชาติแบบไทใหญ่ควรประกอบด้วยลานกิจกรรมกลางแจ้ง พื้นที่สำหรับการแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน จุดสาธิตวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับชุมชนไทใหญ่ สวนพฤกษศาสตร์ภูมิปัญญาไทใหญ่ที่มีการปลูกพืชพันธุ์พื้นบ้านได้แก่ ไม้ยืนต้น ไม้ล้มลุก ไม้ผล ดอกไม้ สมุนไพร และไม้ตามพุทธชาดก

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนที่จำเป็นต้องมี 8 ประการ ประกอบด้วย

1) การนำองค์กร ควรมีการกำหนดปรัชญา ปณิธานความคาดหวัง วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และพันธกิจของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา โดยเฉพาะพันธกิจเกี่ยวกับการพัฒนา

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ส่วนความคาดหวังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างคาดหวังให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ในมิติต่างๆ สำหรับวิสัยทัศน์ของศูนย์ที่มุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางของการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ในแง่ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม ประชากร และคุณภาพชีวิตมีการเชื่อมโยงกับชาวไทใหญ่ในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งมุ่งเน้นให้ชาวไทใหญ่เกิดความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตน

2) การวางแผน ในการวางแผนของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาต้องยึดหลักความสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ไทใหญ่ศึกษาไว้ 8 ประเด็น คือ การจัดการความรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบริการวิชาการ การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี การประสานเครือข่าย การส่งเสริมรายได้อาชีพ พร้อมทั้งพัฒนาระบบและกลไกการบริหาร

3) การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศูนย์ไทใหญ่ศึกษาจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์ฯ โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พัฒนาระบบบริการให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เยาวชน นักศึกษา ประชาชนของท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน นักการเมือง และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้ควรจัดให้บริการที่หลากหลายเพื่อรองรับความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างได้อย่างครอบคลุม

4) การจัดการความรู้ การจัดการความรู้ถือว่าเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญในการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการกำหนดประเด็นการจัดการความรู้เกี่ยวกับไทใหญ่ไว้อย่างชัดเจน โดยการส่งเสริมการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บรวบรวมความรู้ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ความรู้ การเผยแพร่ข้อมูล การจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

5) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการดำเนินงานศูนย์ไทใหญ่ศึกษา จำเป็นต้องมีการกำหนดอัตรากำลังให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติงานประจำปี ควรกำหนดคุณสมบัติและจำนวนบุคลากรไว้อย่างเหมาะสม มีระบบการทดลองงาน มีกลไกในการพัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมทั้งต้องสร้างแรงจูงใจในการทำงาน จัดให้มีการประสานเครือข่าย และการบริหารแบบมีส่วนร่วม

6) การบริหารจัดการทั่วไป ในส่วนของการบริหารจัดการทั่วไปของศูนย์ไทใหญ่ศึกษานั้น จำเป็นต้องมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร จัดให้มีการสรรหาที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ควรยึดแนวทางการทำงานร่วมกับเครือข่าย มีการกำหนดโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งแนวทางการหางบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน

7) การบริหารวิชาการและวิจัย เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ การเชื่อมโยงการทำงานของศูนย์ฯ กับการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ การสรรหาอาจารย์และวิทยากรผู้สอน การวางระบบเพื่อใช้ประเมินผลงาน การสร้างระบบแรงจูงใจเชิงบวกให้เครือข่ายทางวิชาการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์ฯ การประสานงานกับนักวิชาการไทใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์ การจัดหาทุนอุดหนุนการวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ รวมทั้งการกำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ ตลอดจนการวางระบบการวิจัยให้เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

8) การประเมินผล ในส่วนของการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษานั้น มีหลักเกณฑ์สำคัญคือ การประเมินผลเพื่อการพัฒนา ควรมีการกำหนดตัวชี้วัดและระยะเวลาการประเมินผลไว้อย่างชัดเจนล่วงหน้า

ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ

1) ระยะเวลาก่อตั้ง ในช่วงของการก่อตั้งซึ่งจะเป็นช่วงเวลาใน 2-3 ปีแรก ควรเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการขออนุมัติการจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษา การประชาสัมพันธ์เป้าหมายของศูนย์ฯ ที่มุ่งสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการสืบสานวัฒนธรรมไทใหญ่ การจัดตั้งสำนักงานศูนย์ไทใหญ่ศึกษาอย่างเป็นทางการ การสรรหากำลังคนประเภทต่างๆ (ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ อาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่ตำแหน่งอื่นๆ) การจัดการความรู้ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์ไทใหญ่ การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย รวมทั้งการจัดทำแผนผังและแบบแปลนศูนย์ไทใหญ่ศึกษา

2) ระยะดำเนินการ ควรเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักเพื่อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งในระดับชุมชนระดับประเทศ และระดับนานาชาติ การดำเนินกิจกรรมของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การจัดหางบประมาณและทรัพยากร รวมทั้งการพัฒนากำลังคนของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน การที่จะให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนเกิดผลในทางปฏิบัติได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายปัจจัย อันได้แก่

1) การประชาสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ ความภูมิใจในความเป็นไทใหญ่ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของเครือข่าย และสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษา

2) คุณภาพของบุคลากร การมีบุคลากรที่มีคุณภาพจะมีส่วนอย่างมากในการช่วยให้ศูนย์ฯ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องมีระบบการสรรหาบุคลากรและระบบดูแลรักษาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรดังกล่าวประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการศูนย์ เจ้าหน้าที่ อาสาสมัคร และเครือข่าย

3) ภาพอนาคต การกำหนดให้มีภาพอนาคตของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาในช่วง 10-20 ปี ข้างหน้า ถือว่าเป็นเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับมองเห็นเป้าหมายที่จะก้าวเดินไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังมีส่วนช่วยให้มีการวางแผนยุทธศาสตร์และแผนประจำปีของศูนย์ฯ ได้อย่างเหมาะสม

4) เครือข่าย การมีเครือข่ายการทำงานอันประกอบด้วยปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักการเมือง ผู้นำกลุ่มทางสังคมต่างๆ เจ้าหน้าที่จากภาคราชการ ภาคธุรกิจ และองค์กรพัฒนาเอกชนทั้งในและต่างประเทศ จะเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ช่วยให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) ความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา มีความจำเป็นต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ซึ่งจะส่งผลให้ศูนย์ฯ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน และมีโอกาสได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร รวมทั้งความร่วมมือในการดำเนินงานจากหน่วยงานอื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและวิทยาลัยชุมชนมากขึ้น

6) การเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอน การที่ศูนย์ไทใหญ่ศึกษาจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ ครู นักเรียน และ

นักศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย ชุมชนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในพื้นที่

7) ความร่วมมือทางวิชาการ การได้รับความร่วมมือทางวิชาการจากมหาวิทยาลัยทั้ง ในแง่ของการจัดประชุมวิชาการและการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ รวมทั้งการพัฒนา ศักยภาพทางวิชาการของศูนย์ฯ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ ไทใหญ่ศึกษา ทั้งนี้จะช่วยให้ศูนย์ฯ ให้มีองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่ หลากหลาย และสามารถนำประสบการณ์และผลงานทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยผลิตขึ้นมา ปรับใช้ในพื้นที่

8) การติดตามประเมินผลงาน เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่จะช่วยควบคุมและกำกับ การปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ไทใหญ่ศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด การติดตามและ ประเมินผลควรกำหนดช่วงเวลาชัดเจนและตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน พร้อมทั้งควรมี การทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อหาทางปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

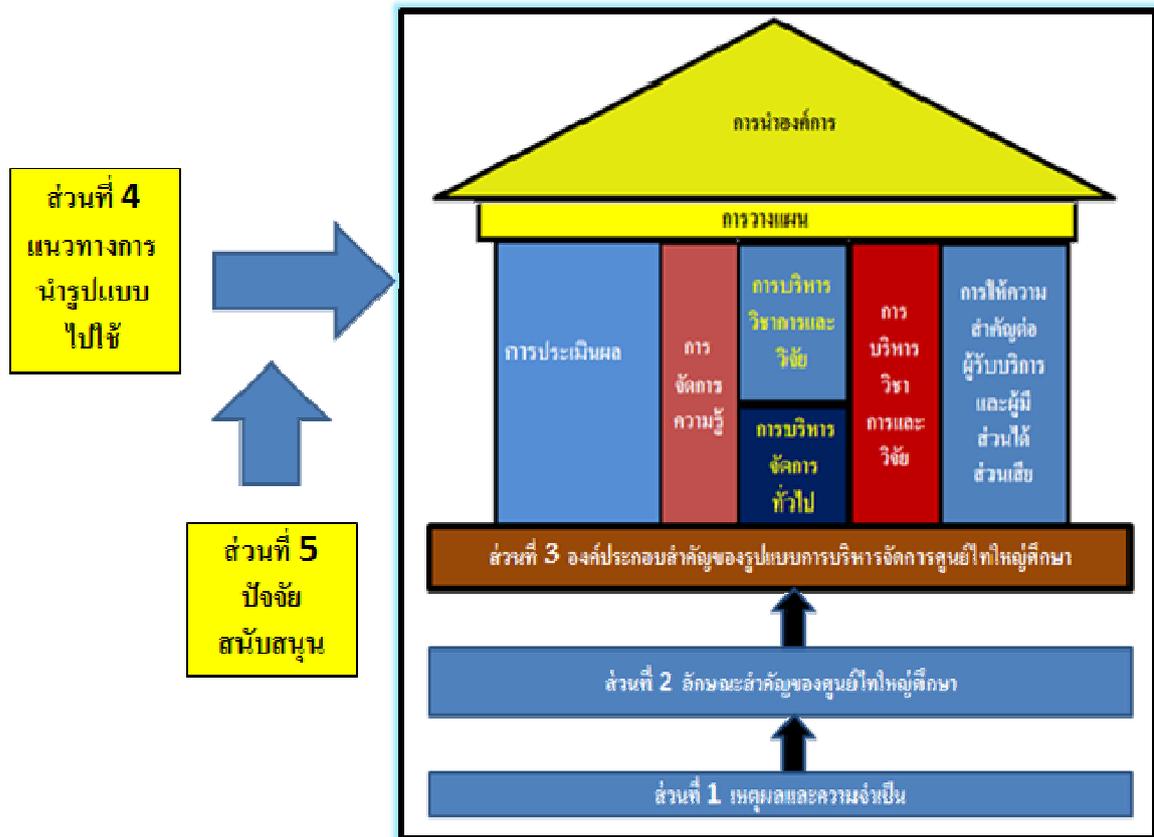
9) การขอรับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร การที่ศูนย์ฯ ไทใหญ่ศึกษาจะ สามารถดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ได้จำเป็นต้องได้รับงบประมาณและทรัพยากร สนับสนุนที่เพียงพอ ศูนย์ฯ ต้องกำหนดแหล่งที่มาของงบประมาณและทรัพยากรอย่างเป็น ไปได้ ซึ่งบุคลากรทุกคนในศูนย์ฯ มีส่วนในการหาแหล่งงบประมาณ นับตั้งแต่คณะกรรมการ บริหาร ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ และเครือข่าย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อ 2 ที่กำหนดเพื่อตรวจสอบคุณลักษณะของรูปแบบ การบริหารจัดการของศูนย์ฯ ไทใหญ่ศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลตรวจสอบคุณลักษณะของ รูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ฯ ไทใหญ่ศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนทั้ง 13 คน ส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ส่วนผลการ ตรวจสอบคุณลักษณะของรูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ฯ ไทใหญ่ศึกษาโดยผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย จำนวน 134 คน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการดังกล่าวมีความ เหมาะสมร้อยละ 95.5 และมีความเป็นไปได้ร้อยละ 95.7 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สาระสำคัญของร่างรูปแบบที่ได้รับการตรวจสอบโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สาระสำคัญของร่างรูปแบบการบริหาร	ร้อยละความคิดเห็น ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (n=134)	
	มีความเหมาะสม	มีความเป็นไปได้
ส่วนที่ 1 ลักษณะสำคัญของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา	95.7	96.3
ส่วนที่ 2 องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการ	95.2	95.5
ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้	95.2	95.2
ส่วนที่ 4 ปัจจัยสนับสนุน	96.3	96.3
ภาพรวมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา	95.5	95.7

ผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เหตุผลและความจำเป็น กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจสังคมประชากร รวมทั้งสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของไทใหญ่ ส่วนที่ 2 ลักษณะสำคัญของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา กล่าวถึงแนวทางพื้นฐานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาและลักษณะทางกายภาพของศูนย์ฯ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการนำองค์กร การวางแผน การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการความรู้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการทั่วไป การบริหารวิชาการและวิจัย และการประเมินผล ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ มีสาระเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานในระยะเวลาก่อตั้งกับระยะดำเนินการ และส่วนที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน กล่าวถึงปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาเกิดผลในทางปฏิบัติ จากองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ส่วนดังกล่าว สามารถสังเคราะห์เป็นแผนภาพรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

4.2 อภิปรายผล

จากสรุปผลการศึกษาข้างต้นสามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังนี้

ผลการศึกษาที่พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เหตุผลและความจำเป็น ส่วนที่ 2 ลักษณะสำคัญของศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ส่วนที่ 3 องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ ส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่ 5 ปัจจัยสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของบราวน์และ โมเบอร์ก (Brown & Moberg, 1980, p. 16-17) ในประเด็นที่ว่า องค์ประกอบของรูปแบบควรประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (environment) เทคโนโลยี (technology) โครงสร้าง (structure) กระบวนการจัดการ (management process) และการตัดสินใจสั่งการ (decision making) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545) วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารักษ์ (2547) และศักดา สถาพรวงษา (2549, น. 17) ที่พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบมี 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนนำประกอบด้วยสภาพแวดล้อม หลักการหรือแนวคิด ภาพวาดความสำเร็จ ผลลัพธ์ และวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 รูปแบบ ตัวแบบ

ระบบหรือองค์ประกอบ การจัดองค์กร โครงสร้างองค์การ กระบวนการบริหารจัดการ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้หรือแนวทางในการดำเนินการ ส่วนที่ 4 การประเมินผล การควบคุม หรือการกำกับติดตาม และส่วนที่ 5 ข้อจำกัดหรือเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วนนั้น มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถอธิบายถึงเหตุผล และความจำเป็นของการก่อตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ลักษณะสำคัญทั้งเชิงแนวทางพื้นฐาน รวมทั้งลักษณะทางกายภาพ องค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์ฯ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และปัจจัยสนับสนุน

ในส่วนของแนวคิดพื้นฐานของศูนย์ฯ ที่พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ฯ ต้องเน้นหนักเกี่ยวกับการค้นหา สร้างองค์ความรู้ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่รวมทั้งผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นหน่วยงานในสังกัดของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน สอดคล้องกับความต้องการของชาวไทใหญ่ รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนและยุทธศาสตร์การพัฒนาของวิทยาลัยชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ความต่อเนื่องของกิจกรรม การเป็นศูนย์การเรียนรู้ชาติพันธุ์ไทใหญ่ และการประสานงานเกี่ยวกับไทใหญ่ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจินตนา ศักดิ์ภู่อราม (2545) วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ศักดา สถาพรวงษา (2549, น. 17) สนาน ลิ้มปีเสวตกุล (2547) ที่พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นส่วนนำประกอบด้วย สภาพแวดล้อม หลักการหรือแนวคิด ภาวะความสำเร็จ ผลลัพธ์ และวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวคิดพื้นฐานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาข้างต้นมีความสำคัญ สามารถใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบศูนย์ฯ ทั้งในเชิงกายภาพและกิจกรรม ผู้วิจัยจึงขออภิปรายผล การศึกษาในประเด็นย่อยบางประเด็นเพิ่มเติมดังนี้

1) ประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาที่ต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้คนชาวไทใหญ่ รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนและยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความต้องการและยุทธศาสตร์ข้างต้นเป็นบริบทที่มีผลต่อศูนย์ไทใหญ่ศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม และการที่ศูนย์ฯ มีแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนจะทำให้ศูนย์ฯ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน พร้อมทั้งมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และความร่วมมือ สอดคล้องกับกรณีของสถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถาบันฯ รองรับ

วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ชเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์, 2554) หรือกรณีของศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนาที่มีการดำเนินงานรองรับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของคณะสังคมศาสตร์และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนกรณีพิพิธภัณฑสถานโครงการหลวงที่ 1 มีการจัดทำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกิจกรรมรองรับนโยบายของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เช่นกัน (บริษัท รักลูก ดิสคัฟเวอร์รี่ เลิร์นนิ่ง จำกัด, 2553) ในขณะที่กรณีของโสมเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนามีลักษณะต่างออกไป เนื่องจากเป็นองค์กรที่เกิดจากฐานของชุมชน การกำหนดยุทธศาสตร์หรือดำเนินกิจกรรมของโสมเฮียนจึงยึดความต้องการของชุมชนสังคมเป็นหลักโดยมีคณะกรรมการบริหารโสมเฮียนเป็นผู้กำหนด ดังเช่น ผู้จัดการโสมเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา กล่าวไว้ว่า “คณะทำงานต้องทำงานตามกรอบที่คณะกรรมการบริหารโสมเฮียนสืบสานได้กำหนดไว้” (ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ, สัมภาษณ์วันที่ 5 ตุลาคม 2554)

2) ในด้านการดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาต้องอยู่บนฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977, p. 6) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้อง 4 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากมีการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์มาปรับใช้ในการดำเนินงาน จะมีส่วนช่วยให้ศูนย์ไทใหญ่ศึกษามีความยั่งยืนและเป็นศูนย์ฯ ของชุมชนอย่างแท้จริง กระบวนการการมีส่วนร่วมของศูนย์ฯ จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการในการจัดตั้งศูนย์ฯ การกำหนดแนวทางพื้นฐานและลักษณะทางกายภาพของศูนย์ฯ การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การดำเนินกิจกรรมตามแผนการบริหารจัดการ การระดมทรัพยากร และการประเมินผล อีกทั้งผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าชาวไทใหญ่เป็นชาติพันธุ์ที่มีพื้นฐานของการทำงานแบบมีส่วนร่วมมาก่อนอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการสร้างบ้านแปงเมืองจนถึงขั้นเป็นอาณาจักรไทใหญ่ การมีประวัติศาสตร์มานับ 2,000 กว่าปี พร้อมทั้งมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเองมาก่อน

3) การที่ศูนย์ไทใหญ่ศึกษามีหลักการดำเนินงานที่สำคัญคือ ความต่อเนื่องของกิจกรรม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาจะช่วยประชาสัมพันธ์และกระตุ้นให้ชุมชนและสังคมเกิดความตื่นตัว มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ สังเคราะห์ความรู้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ชมรม และเครือข่าย ส่งผลให้เกิดกระแสการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตไทใหญ่อย่างยั่งยืน แนวคิดการจัดกิจกรรมอย่าง

ต่อเรื่องนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเนารัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่กล่าวไว้ว่า “งานทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมมีความจำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่อง ต้องยึดหลัก ก ข ค ง จ คือ ก. หมายถึง กิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง” (เนารัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์วันที่ 17 มกราคม 2555) นอกจากนี้ ยังมีผลการศึกษาก็ประการหนึ่งที่พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษามี แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องยึดถือ คือ การยึดผลประโยชน์สูงสุดของสาธารณะ แนวคิดนี้ สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของดรัคเกอร์และมาเซียเรียลโล (2553, น. 49) ที่กล่าวว่า สาธารณประโยชน์ต้องตั้งอยู่บนผลประโยชน์ขององค์กรเสมอ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวคิด ของดรัคเกอร์เป็นแนวคิดที่สำคัญที่จะทำให้ศูนย์ไทใหญ่ศึกษาเป็นหน่วยงานที่สร้าง ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง หากไม่มีการกำหนดไว้จะทำให้ศูนย์ไทใหญ่ ศึกษามุ่งแต่สร้างความมั่นคงหรือผลประโยชน์ให้แก่องค์กรมากกว่าที่จะทำงานเพื่อรับใช้ ชุมชนและสังคม นอกจากนี้ ยังมีผลการศึกษาที่น่าสนใจอีกประการที่พบว่า ศูนย์ไทใหญ่ ศึกษาควรเป็นศูนย์เรียนรู้ที่มีชีวิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวคิดการเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีชีวิต เป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยเชื่อมโยงศูนย์ฯ กับชุมชนไทใหญ่ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ จิตวิญญาณ อัตลักษณ์ และวิถีชีวิต สิ่งสำคัญที่สุดคือ เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมของศูนย์ฯ กับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แนวความคิดเช่นนี้สอดคล้องกับแนวความคิด พิพิธภัณฑน์ที่มีชีวิตใน 3 ประเด็นคือ 1) วัฒนธรรม ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ 2) ข้อมูล ความรู้ และ 3) กิจกรรมของชุมชน ส่วนเป้าหมายของพิพิธภัณฑน์ที่มีชีวิตคือ การแสดงให้ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมและเรียนรู้วัฒนธรรม ธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ผ่านประสาท สัมผัสทางกายภาพ นอกเหนือจากการอ่านในหนังสือ (Magelssen, 2007)

4) ในส่วนขององค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนที่มี 8 ประการนั้น กล่าวคือ การนำองค์กร การวางแผน การให้ ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการความรู้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหาร จัดการทั่วไป การบริหารวิชาการและวิจัย และการประเมินผล จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบส่วน ใหญ่สอดคล้องกับตามเกณฑ์รางวัลแห่งคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) ที่กำหนดเกณฑ์พัฒนาบริหารจัดการภาครัฐโดยให้ ความสำคัญกับหลักการบริหารจัดการ 7 หมวด ประกอบด้วย หมวด 1 การนำองค์กร หมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ หมวด 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย หมวด 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล หมวด 6 การจัดการกระบวนการ และหมวด 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากสามารถดำเนินการ

บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตามองค์ประกอบสำคัญ 8 ประการของรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ข้างต้นจะส่งผลให้ศูนย์ไทใหญ่ศึกษากลายเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยขออภิปรายผลการศึกษาในประเด็นย่อยที่มีความสำคัญบางประเด็นดังนี้

■ ในด้านบริหารจัดการการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจสำหรับบุคลากรของศูนย์ฯ ซึ่งมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดสวัสดิการและสร้างแรงจูงใจในการทำงานรูปแบบต่างๆ เช่น การให้เกียรติยอมรับ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม การกำหนดตำแหน่งที่เหมาะสม การให้การยอมรับ การส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพ การศึกษาต่อ และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวความคิดทฤษฎีปัจจัยสุขวิทยาและปัจจัยจูงใจของ Herzberg (1987, p. 109-120) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจคนให้ทำงานมี 2 ประเภท คือ ปัจจัยสุขอนามัย (hygiene factor) เป็นปัจจัยที่ทำให้คนเกิดความไม่พอใจในการทำงาน ได้แก่ บรรยากาศในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าและลูกน้อง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เงินเดือน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยจูงใจ (motivator factor) เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพอใจในการทำงาน ปัจจัยจูงใจนี้ได้แก่ ลักษณะงาน ความก้าวหน้า การเจริญเติบโต และสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บุคลากรของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาประกอบด้วยบุคคลหลายประเภทอาทิ คณะกรรมการบริหาร ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ อาสาสมัคร เจ้าหน้าที่ และเครือข่าย ซึ่งมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานจึงควรมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยใช้ปัจจัยสุขอนามัย (hygiene factor) และส่วนปัจจัยจูงใจ (motivator factor)

■ การให้ความสำคัญกับกระบวนการสรรหาบุคลากร อันประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารที่ปรึกษา ผู้อำนวยการ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้เชี่ยวชาญ เครือข่าย และอาสาสมัคร ซึ่งดรัคเกอร์ และมาเซียเรียลโล (2553, น. 156-157) ได้ให้ข้อคิดเห็นที่สำคัญเกี่ยวกับการสรรหาบุคลากรว่าอย่าคัดเลือกคนมาแล้วให้ทำสิ่งที่เขาไม่สามารถทำได้ ให้คัดเลือกคนมาทำสิ่งที่เขาทำได้ นอกจากนี้ ดรัคเกอร์ยังกล่าวว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการคัดเลือกคนเข้าทำงานคือ คนและภารกิจต้องมีความเหมาะสมซึ่งกันและกัน โดยมีขั้นตอนการเลือกคน 5 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นตอนแรก ต้องศึกษาขอบเขตงาน ขั้นตอนที่สอง ต้องมีผู้สมัครมาเข้ารับพิจารณาอย่างน้อย 3-5 คน ขั้นตอนที่สาม ศึกษาผลการปฏิบัติงานของผู้สมัคร ขั้นตอนที่สี่ ศึกษาข้อมูลผู้สมัครจากเพื่อนที่เคยร่วมงานหรือผู้เคยเป็นผู้บังคับบัญชา และขั้นตอนที่ห้า ให้อธิบายภารกิจแก่พนักงานใหม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากศูนย์ไทใหญ่ศึกษานำข้อคิดเห็นในการสรรหาบุคลากร

ของครีเอเตอร์มาประยุกต์ใช้ ศูนย์ฯ จะได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ

5) โครงสร้างการบริหารภายในศูนย์แบ่งเป็น 3 ฝ่าย ประกอบด้วยฝ่ายวิชาการและจัดการความรู้วิจัย มีหน้าที่เกี่ยวกับงานพัฒนาวิชาการ งานจัดการความรู้ งานพัฒนาหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน งานวิจัย และงานประสานงานเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ฝ่ายสนับสนุนเครือข่าย มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน งบประมาณ การเงินและบัญชี พัสดุ บุคลากร อาคาร ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง ยานพาหนะ และฝ่ายกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างมวลชนสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ การอนุรักษ์สืบสาน ข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาชุมชนสังคม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โครงสร้างการบริหารข้างต้นสอดคล้องกับรูปแบบโครงสร้างองค์การตามหน้าที่ (functional structure) โครงสร้างองค์การแบบนี้ประกอบด้วยกลุ่มกิจกรรมหลัก ได้แก่ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายวิจัยและพัฒนา ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการเงิน/บัญชี ฝ่ายทรัพยากรบุคคล ฝ่ายขาย ฝ่ายผลิต เป็นต้น ซึ่ง Harris and Raviv (2002, p. 852-865) กล่าวว่า โครงสร้างองค์การตามหน้าที่แบบนี้เหมาะสมกับองค์การที่มีขนาดเล็ก เป็นองค์การที่ต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (expertise) และไม่ได้ประกอบกิจกรรมธุรกิจที่ต้องแข่งขันในเรื่องความเร็วในการพัฒนาสินค้าและบริการ นอกจากนี้แล้ว ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กรทางด้านชาติพันธุ์หลายองค์กร เช่น โสงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา สถาบันวิจัยสังคม ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์ และการพัฒนา พิพิธภัณฑสถานโครงการหลวงที่ 1 และสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

6) หากจะทำให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาเกิดผลในทางปฏิบัติ จำเป็นต้องมีแนวทางการนำรูปแบบไปใช้โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ กล่าวคือ ระยะก่อตั้ง เป็นระยะที่ต้องมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ไทใหญ่ศึกษาอย่างเป็นทางการ การประชาสัมพันธ์การจัดการความรู้ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการจัดตั้งและขับเคลื่อนศูนย์ฯ การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย การจัดทำแผนผังและแบบแปลน ส่วนระยะดำเนินการ จำเป็นต้องมีการดำเนินการเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักรับรู้ การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย การส่งเสริมและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การแสวงหาทรัพยากรและพัฒนาบุคลากร ผลการศึกษาข้างต้นบางประเด็นสอดคล้องกับแนวคิดของ Birnbaum (n.d.) ที่ชี้ให้เห็นว่า การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จจำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินงาน 6 ประการคือ (1) การวางแผนเชิงปฏิบัติการ (2) การจัดโครงสร้างขององค์กร (3) ทรัพยากรมนุษย์ (4) แผนงบประมาณประจำปีขององค์กร (5) การกำกับดูแลและควบคุม และ (6) การเชื่อมโยงแนวทางทั้ง 5 ประการข้างต้นเข้าด้วยกัน นอกจากนี้

ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจินตนา ศักดิ์ภู่อรัมย์ (2545) วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) และศักดา สถาพรวงษา (2549, น. 17) ซึ่งสาระสำคัญสรุปได้ว่า หากต้องการให้รูปแบบเกิดผลในทางปฏิบัติจำเป็นต้องมีการนำรูปแบบไปใช้หรือมีแนวทางการนำรูปแบบมาใช้ ใน ส่วนของผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะนั้น จะทำให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาเกิดผลในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการ ประชาชน ชุมชน และเครือข่ายรู้จักศูนย์ไทใหญ่ศึกษาและเกิดความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่เพิ่มขึ้น มีแนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ ที่ชัดเจน มีเครือข่ายการทำงาน มีความพร้อมที่จะรองรับการก่อสร้าง ชุมชน สังคม เกิดการรับรู้ ตระหนัก และเห็นความสำคัญของศูนย์ฯ เกิดการระดมทรัพยากร และบุคลากรของศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพในการทำงาน

7) ปัจจัยสนับสนุนที่จะช่วยให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนเกิดผลในทางปฏิบัติจำเป็นต้ององค์ประกอบ 9 ประการ คือ การประชาสัมพันธ์ คุณภาพของบุคลากร ภาพอนาคต เครือข่าย ความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและวิทยาลัยชุมชน การเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัย การติดตามประเมินผล รวมทั้งการระดมงบประมาณและทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rockart (1979) ที่กล่าวว่า ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบรรลุความสำเร็จขององค์กรที่ช่วยชี้ทางในการปฏิบัติงาน ทำให้การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติมีความชัดเจนทั้งในระดับองค์กรและระดับปฏิบัติการ ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จนั้นมี 4 ด้าน คือ ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกองค์กร (external perspective) ด้านองค์ประกอบภายในองค์กร (internal perspective) ด้านนวัตกรรม (innovation perspective) และด้านการเงิน (financial perspective) เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาข้างต้น พบว่า มีปัจจัยสนับสนุนครบทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกองค์กร ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ เครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัย ด้านองค์ประกอบภายในองค์กร ได้แก่ คุณภาพของบุคลากร ความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน การเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนและสถาบันการศึกษา การติดตามประเมินผล รวมทั้งการระดมงบประมาณและทรัพยากร ด้านนวัตกรรม (innovation perspective) ได้แก่ ภาพอนาคตของแม่ฮ่องสอนถือว่าไม่น้อยมาก จึงควรมีปัจจัยสนับสนุนที่เกี่ยวกับงานวิจัยด้วย ส่วนด้านการเงินมีเพียงการระดมงบประมาณและทรัพยากรเท่านั้น ยังขาดปัจจัยเกี่ยวกับ

ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการงบประมาณ นอกจากนี้ผู้วิจัยขออภิปรายผลการศึกษาในประเด็นย่อยที่น่าสนใจบางประเด็นดังนี้

■ การเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนและสถาบันการศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ทั้งนี้หากมีการออกแบบกิจกรรมของศูนย์ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนและสถาบันการศึกษาต่างๆ จะส่งผลให้นักเรียน นักศึกษาครู อาจารย์ และผู้สนใจได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ ศูนย์ไทใหญ่ศึกษาก็จะมีองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่สู่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์โดยตรง ดังเช่นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดเห็นว่า “ในความเห็นของอาจารย์คิดว่าการทำงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษามีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนและสถานบันการศึกษาต่างๆ ในพื้นที่ เห็นได้จากกรณีที่นักศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมีการศึกษาเกี่ยวเรื่องไทใหญ่ผ่านรายวิชาต่างๆ ของวิทยาลัยแล้วมานำเสนอ”

■ การมีภาพอนาคตของศูนย์ไทใหญ่ในช่วง 10-20 ปีข้างหน้าเพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนประจำปีนั้น เป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญที่จะทำให้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาเกิดผลในทางปฏิบัติ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับแนวคิดของดริคเกอร์และมาเซียเรียลโล (2553, น. 22) ที่กล่าวว่า การระบุอนาคตนั้นต้องระบุถึงสิ่งสำคัญหรือสิ่งที่จำเป็นที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องระบุว่า จะใช้โอกาสหรือประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างไร ผู้วิจัยมีความเห็นว่าภาพอนาคตของศูนย์ไทใหญ่ศึกษานั้นจำเป็นต้องระบุประเด็นที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทใหญ่ในมิติของสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร การเมืองการปกครอง การค้าการลงทุน การคมนาคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และอื่นๆ อย่างชัดเจน พร้อมทั้งระบุโอกาสหรือประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อการพัฒนาศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ตัวอย่างเช่น หากภาพอนาคตอีก 10 ปี ข้างหน้า สถานการณ์ทางการเมืองในรัฐฉาน ประเทศพม่า สงบลง รัฐฉานมีเอกราช ศูนย์ไทใหญ่ศึกษาจะเชื่อมความสัมพันธ์ทางภาษาและวัฒนธรรมกับองค์กรเครือข่าย และประชาชนในรัฐฉานได้อย่างไร หรือควรจะเสนอแนวทางการค้าขายการลงทุนกับรัฐฉานได้อย่างไร

5. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ควรมีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในแง่มุมดังนี้

1.1 ในการที่จะนำรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ไทใหญ่ศึกษาไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ควรมีการศึกษาบริบทของชาติพันธุ์นั้นอย่างรอบด้านก่อนจะช่วยให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรทางชาติพันธุ์ที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.2 วิธีการทำงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาควรเน้นความเป็นวิชาการเพื่อชุมชน ดังนั้นจึงต้องเน้นการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่น และลดขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้ชาวไทใหญ่ได้มีส่วนร่วม

1.3 ในการดำเนินงานของศูนย์ไทใหญ่ศึกษาควรเน้นทำงานแบบเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด มหาวิทยาลัย วัด กลุ่มชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ

1.4 ควรมีการจัดระบบการทำงานขององค์กรทางด้านชาติพันธุ์ให้มีการเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้มีนักศึกษา ครู และอาจารย์เข้ามาร่วมจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การค้นคว้าวิจัย และจะช่วยทำให้ศูนย์ฯ มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยหารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ชาติพันธุ์อื่น เช่น ปกาเกอญอ ลาหู่ ลีซอ ลัวะ ม้ง และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทใหญ่ เชื่อมโยงกันเป็นพื้นที่อื่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความร่วมมือและเป็นเครือข่ายในการร่วมกันแก้ไขปัญหา การพัฒนา ตลอดจนได้ข้อตกลงร่วมกัน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเพิ่มมูลค่าจากมรดกวัฒนธรรมไทใหญ่ที่มีอยู่แล้วในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาชุมชนต้นแบบวัฒนธรรมไทใหญ่ในเขตลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน การพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชนอาหารไทใหญ่ การศึกษาฟื้นฟูและอนุรักษ์จ๋าดไต (ลิเกไทใหญ่) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์พื้นบ้านไทใหญ่ และการศึกษาพัฒนาโรงเรียนต้นแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- คณะทำงานร่วมระหว่างคณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาบันวิจัยสังคม. (2551). *ไทใหญ่: ความเป็นใหญ่ในชาติพันธุ์*. โครงการพิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ล้านนา. สถาบันวิจัยสังคม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตนา ศักดิ์ภู่อารม. (2545). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดรัคเกอร์, ปีเตอร์ เอฟ. และมาเซียเรียลโล, โจเซฟ. (2553). *เดอะ เคลลี ดรัคเกอร์*. (อุดม ไพรเกษตร, แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ธเนศ ศรีวิชัยคำพันธ์. (2554). *ข้อมูลบรรยายสรุปสถาบันวิจัยสังคม* [PowerPoint slide]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บริษัท รักลูก ดิสคัฟเวอร์รี่ เลิร์นนิ่ง จำกัด. (2553). *รายงานสรุปการดำเนินงาน โครงการที่ปรึกษา การบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานหลวงที่ 1 (ฝาง) ปีที่ 2 ไตรมาสที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มีนาคม*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน. (2555). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนปี 2556-2560*. แม่ฮ่องสอน: ตะวันนา.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศักดิ์ดา สถาพรวนา. (2549). *การพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- सनาน ลิมป์เสวตกุล. (2547). *การพัฒนา รูปแบบการศึกษาระดับพื้นฐานนานาชาติสำหรับประเทศไทยในอนาคต*. วิทยานิพนธ์การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่นพรีนซ์ แอนด์ มีเดีย จำกัด.

Birnbaum, B. (n.d.). *Strategy implementation: Six supporting factors*. Retrieved from <http://www.birnbaumassociates.com/strategy-implementation.htm>.

Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley and Sons.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. New York: The Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

Graceffo, A (2010). *Shan people*. Retrieved from <http://www.hackwriters.com/ShanprojectAG.html>.

Harris, M., & Raviv, A. (2002). Organization design. *Management Science*, 48(7), 852-865.

Herzberg, F. I. (1987). One more time: How do you motivate employees? *Harvard Business Review* (September-October), 5-16. Retrieved from http://www.facilitif.eu/user_files/file/herzburg_article.pdf.

Magelssen, S. (2007). *Living history museums: Undoing history through performance*. Lanham, MD: Scarecrow Press.

Rockart, J. F. (1979). Chief executives define their own data needs. *Harvard Business Review*, 57(2), 81-93.